

ΣΧΟΛΗ ΚΑΛΩΝ ΤΕΧΝΩΝ

Τοῦ κ. Α. Μ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΥ

Αναπλ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

Σύμπτωση τῶν ἀντιθέτων;

Μοῦ εἶχε κάνει ἐξαιρετικὴ ἐντύπωση τὸν πρῶτο καιδὸ τῆς μετεκπαιδεύσεώς μου στὴ Γερμανία ἡ φράση ὅτι «ἡ Ποιμαντικὴ ὥπως καὶ ἡ Πολιτικὴ εἰναι ἡ τέχνη τοῦ ἐφικτοῦ». Αὐτὸ δραγε νὰ ἐννοοῦσε ὁ ἄγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ὅταν ὅριζε τὴν Ποιμαντικὴ ὡς «τέχνη τεχνῶν καὶ ἐπιστῆμη ἐπιστημῶν»;

Διερωτῶμαι, ὅμως, μήπως ἀκολουθῶντας τὴν φράση γνωστοῦ κεντροευρωπαίου πολιτικοῦ, ὅτι «ἡ Πολιτικὴ εἰναι ἡ τέχνη τοῦ μὴ ἐφικτοῦ, τοῦ ἀνέφικτου», θὰ μπορούσαμε νὰ ὀρίσουμε ἀκολούθως καὶ τὴν Ποιμαντικὴ κατ’ αὐτὸν τὸν τρόπο. Η Ποιμαντικὴ κατὰ ταῦτα θὰ δοιξόταν ὡς ἡ τέχνη τοῦ μὴ ἐφικτοῦ, τοῦ ἀνέφικτου.

Μήπως, ὅμως, καὶ οἱ δύο ἐκδοχὲς ἔχουν λόγο ὑπάρχειν ἔτσι ὡστε ἡ Ποιμαντικὴ νὰ μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ ἡ τέχνη τοῦ ἐφικτοῦ καὶ ἡ τέχνη τοῦ ἀνέφικτου;

Ὑπάρχει ἄραγε κάποια ἀντίφαση ἀνάμεσα στὶς δύο αὐτὲς διατυπώσεις ἡ νίοθετώντας τις ἐπιτυγχάνουμε τελικὰ μ’ αὐτὸν τὸν τρόπο τὴν «σύμπτωση τῶν ἀντιθέτων»; Ὄλα δημος ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ πῶς ἐννοοῦμε τὸ ἐφικτὸ καὶ τὸ ἀνέφικτο. Τί μπορεῖ καὶ τί δὲν μπορεῖ νὰ γίνει ἡ τί μπορεῖ καὶ τί, παρ’ ὅλο ποὺ ἐκ πρώτης ὅψεως δὲν μπορεῖ, μπορεῖ τελικὰ νὰ γίνει;

Καὶ οἱ δύο διατυπώσεις κρύβουν μία σοφία.

Κάνε ὅ,τι μπορεῖς

Πραγματικὰ εἰναι πολὺ σοφὸς αὐτό. Πόσες φορὲς δὲν στενοχωριόμαστε γιατὶ δὲν μποροῦμε νὰ τὰ καταφέρουμε ὅλα. Ἐνῶ θέλουμε νὰ σώσουμε ὅλον τὸν κόσμο στέκονται χῆλια δύο ἐμπόδια μπροστά μας καὶ ἀχρηστεύουν ὅλες τὶς καλές μας καὶ προθέσεις καὶ προσπάθειες.

Τότε ἀκοῦς ἐσωτερικὰ αὐτὴ τὴ φωνὴ ποὺ σὲ ἐπαναφέρει στὴν τάξη λέγοντάς σου, ὅτι δὲν μπορεῖς ἐσύ ντε καὶ καλὰ νὰ σώσεις τὸν κόσμο, νὰ τὸν ἀλλάξεις. Κάνε ὅ,τι μπορεῖς· ὅ,τι εἶναι δυνατὸ

νὰ γίνει ύπὸ τὶς παροῦσες περιστάσεις. Μὴ κοιτάζεις τὰ ἀνέφικτα· ὅ,τι δὲν μπορεῖ νὰ γίνει.

Ἀπαιτεῖται ἀσφαλῶς διάκριση νὰ διακρίνεις τί μπορεῖς καὶ τί δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις. Δὲν καταπιάνεσαι μὲ αὐτὸ ποὺ σὲ ξεπερνᾶ. Οἰκονομεῖς τὰ πράγματα σύμφωνα μὲ τὶς δυνάμεις σου καὶ κάνεις ἔτσι οἰκονομία δυνάμεων. «Μαθαίνεις πῶς νὰ φέρνεις μεγάλα ἀποτελέσματα μὲ μικρὰ μέσα».

Δὲν ἐξαντλεῖσαι, ἀλλὰ καὶ δὲν ἐξαντλεῖς τοὺς ἄλλους. Μαθαίνεις νὰ διακρίνεις τί μπορεῖς καὶ ὁ ἄλλος. Δὲν ἀπαιτεῖς, αὐτὸ ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ κάνεις ἐσύ, νὰ τὸ κάνει ὁ ἄλλος. Συνηθίζεις ἀκόμα νὰ κάνεις αὐτὸ ποὺ θέλεις κι ὅχι αὐτὸ ποὺ σοῦ ὑποβάλλουν οἱ ἄλλοι νὰ κάνεις ἀκόμη κι ὅταν δὲν τὸ θέλεις. Βέβαια γνωρίζεις ὅτι «τὸ θέλειν εἶναι δύνασθαι», ὅπως σὲ εἶχαν μάθει στὴ χρηστομάθεια, ἀλλὰ ὅχι νὰ κάνεις καὶ ὅ,τι δὲν θέλεις.

Ἡ στάση τοῦ Κυρίου στὴ διήγηση γιὰ τὸ χτίσιμο τοῦ πύργου καὶ τὴν ἀνάληψη πολέμου, ἡ παραβολὴ τῶν ταλάντων καὶ ἡ ἀντιμετώπιση τῶν πειρασμῶν στὴν ἔρημο εἶναι ἐνδεικτικὴ γιὰ τὸ τί μπορεῖς νὰ σημαίνει μία Ποιμαντικὴ τοῦ ἐφικτοῦ. Κι αὐτὸ εἶναι ἡ μία ὅψη τοῦ νομίσματος, γιὰ τὸ τί νομίζουμε ὅτι μποροῦμε νὰ κάνουμε. Ὑπάρχει δημος καὶ ἡ ἄλλη ὅψη ποὺ μᾶς φέρνει ἀντιμέτωπους μὲ μιὰ ἄλλη τέχνη, ἐκείνην τοῦ ἀνέφικτου.

Ἡ τέχνη τοῦ ἀνέφικτου

Τί σημαίνει δημος νὰ νίοθετήσεις αὐτὴ τὴν τέχνη; Ἀσφαλῶς δὲν σημαίνει ὅτι σώνει καὶ καλὰ δὲν δέχεσαι τὰ ὅριά σου. Ὑπογραμμίζουμε ὅτι κι αὐτὸ εἶναι τέχνη, τὸ νὰ μπορεῖς νὰ δεχτεῖς ὅτι κάτι ξεπερνάει τὰ ὅρια τῶν δυνατοτήτων σου.

Στὴν προκειμένη δημος περίπτωση, δοιζόντας τὴν Ποιμαντικὴ ὡς τέχνη τοῦ ἀνέφικτου προσδιορίζουμε ὅτι ἡ Ποιμαντικὴ καθιστᾶ δυνατὸ κάτι ποὺ ύπὸ τὶς παροῦσες συνθῆκες καὶ δυνατότητες εἶναι συνήθως ἀνέφικτο. Καὶ ἡ Ποιμαντικὴ ἐπιχειρεῖ τότε νὰ ἀναδεξεῖ ἡ νὰ φανερώσει τὶς ἀποῦσες ἢ ἀπουσιάζουσες συνθῆκες.

Διακρίνει δυνάμεις έκει όπου έκ πρώτης δύψεως δὲν φαίνεται νὰ ύπαρχουν. Υπενθυμίζει καὶ προσκαλεῖ νὰ δώσουν τὸ «παράν» οἱ ἄλλες δυνάμεις ποὺ κανεὶς δὲν τὶς θυμόταν καὶ κανεὶς δὲν τὶς προσκαλοῦσε. Καθιστᾶ δυνατὸν αὐτὸ ποὺ μὲ ἄλλους τρόπους δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθεῖ. Κάνει δηλαδὴ «τὰ ἀδύνατα δυνατά».

Αὐτὸ ποὺ στοὺς ἀνθρώπους εἶναι ἀδύνατο, εἶναι τελικὰ δυνατὸ παρὰ τῷ Θεῷ. Θυμίζει τὴ δύναμη τῆς πίστεως καὶ ὅτι πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι, χωρὶς αὐτὸ νὰ σημαίνει ἐκβιασμὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀλλαστε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ὑπέδειξε αὐτὰ τὰ ἀνοίγματα, δὲν μᾶς ἔδειξε καινούργιες προοπτικές, ὅταν ὅλοι οἱ ὁρίζοντες ἡταν χαμένοι, δὲν μᾶς ἔδειξε διεξόδους ἐκεῖ ποὺ ὅλοι μας εἴχαμε ἐντοπίσει ἀδιέξοδα; Στὴν Ποιμαντικὴ πράγματι δὲν ύπαρχουν ἀδιέξοδα ἐνῶ στὴν Πολιτικὴ μόνο σὰν εὐχὴ ωρτορική, ἀκόμη καὶ στὴν πιὸ κατηγορηματική τῆς διατύπωση — «στὴν Πολιτικὴ δὲν ύπαρχουν ἀδιέξοδα» — μπορεῖ νὰ ισχύει.

... καὶ πῶς θὰ τὴν κατορθώσουμε

Δυστυχῶς γρήγορα ξεχνάμε τὶς διαβεβαιώσεις ποὺ ἔχουμε πάρει γιὰ τὸν «κόκκινο σινάπεως», γιὰ τὸ «ἐπάνω ὅφεων καὶ σκορπίων», γιὰ τὴ Χάρῃ ποὺ θεραπεύει τὰ ἀσθενῆ καὶ ἀναπληρώνει τὰ ἐλλείποντα. Γρήγορα ξεχνάμε τὶς ἀνεκμετάλλευτες δυνάμεις ποὺ εἶναι στὴ διάθεσή μας καὶ πορευόμαστε στὴ ζωή μας σὰ νὰ μὴν ύπηρχαν. Κι ἂν δὲν τὶς ξεχνάμε, τὶς ἀγνοοῦμε. Καὶ ἡ πράγματι δὲν τὶς ξέρουμε ἢ ἐπίτηδες τὶς περιφρονοῦμε. «Κακὸ τοῦ κεφαλιοῦ μας!»

Καὶ μόνο ὅταν κινητοποιηθοῦμε ἀπὸ μὰ μεγάλη ἀνάγκη, δική μας, τῆς οἰκογένειάς μας, φύλων ἢ γνωστῶν, ξυπνάμε ἀπὸ τὸ λήθαιρο καὶ θυμόμαστε ξαφνικά, ὅτι καὶ σκέπτη ἔχουμε καὶ ποὺ νὰ προσφύγουμε «οἱ ἄθλιοι».

Ασφαλῶς, ὅταν στηριχτοῦμε μόνο στὶς δικές μας δυνάμεις ἢ ζωή μας εἶναι «μιὰ κοπιαστικὴ πορεία στὸ ἀνέφικτο». Όταν ὅμως οἱ δικές μας μικρές, φτωχὲς δυνάμεις συνταχτοῦν μὲ τὶς δυνάμεις τῶν ἀδελφῶν, τῶν πατέρων, τῶν μητέρων, τῶν ἀγγέλων, τῶν ἀγίων, τῆς Παναγίας, τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τοῦ Θεοῦ Πατέρα, τότε συγκροτεῖται μὰ Τερά Συμμαχία ποὺ εἶναι ἵκανη νὰ συντρίψει κάθε ἐμπόδιο, κάθε δυσκολία ἐφόσον θὰ εἶναι θέλημα Θεοῦ αὐτὴ ἢ νίκη.

Γιατί ἐμεῖς, συντασσόμενοι μὲ τὶς παραπάνω

δυνάμεις, μένουμε συντονισμένοι — ὅπως μοῦ ἔλεγε χαριτολογώντας σοφὸς Γέροντας — μὲ τὸ Θελημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ μόνο αὐτὸ εἶναι ἡ πρέπει νὰ εἶναι τὸ κριτήριό μας, ὅταν ποιμαίνουμε ἡ ποιμανόμεθα, ὅταν ἀσκοῦμε τὴν καλὴ ποιμαντικὴ τέχνη εἴτε τοῦ ἐφικτοῦ εἴτε τοῦ ἀνέφικτου. Θεωροῦμε καὶ τὶς δύο ώς ἐναλλακτικὲς ἡ ἐναλλασσόμενες τέχνες. Ἀνεξαρτήτως ἀποτελέσματος βγαίνουμε πάντοτε κερδισμένοι καὶ νικητές. Ἀρκεῖ νὰ ἔχουμε μαθητεύσει στὴ Σχολὴ τῶν δύο αὐτῶν *Καλῶν Τεχνῶν*.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ

* ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΒΙΒΛΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ. Τοποθεσίες, εὑρήματα, γεγονότα.

Μία μνημειώδης ἔκδοση τῆς Ἀρ. Διακονίας, ἀληθινὸς πανδέκτης πληροφοριῶν θρησκευτικοῦ καὶ άρχαιολογικοῦ ἐνδιαφέροντος. Ό, τι ἔχει σχέση μὲ πρόσωπα, τόπους καὶ γεγονότα τῆς Παλαιᾶς καὶ τῆς Καινῆς Διαθήκης. Έξ ὀλοκλήρου τυπωμένο σὲ χαρτὶ ἔλλοντρασιὸν καὶ τετραχωμία. Κατάλληλο γιὰ παιδιά, μαθητές, καθηγητὲς καὶ ιστορικοῖς. (Σχῆμα 24X29 ἐκ., σελ. 200).

* Έπισκόπου Ἀχελώου Εὐθυμίου, EIKONIZONTAS TON ΘΕΟ. Χριστιανικὴ ἀγωγὴ προσχολικῆς ηλικίας. Βοήθημα γιὰ Γονεῖς καὶ Αναδόχους (Σειρὰ A', 0-2 ἑτάν).

Είναι τὸ πρώτο ἀπὸ τὰ 4 χρήσιμα βοηθήματα ποὺ θὰ διευκολύνουν τοὺς Γονεῖς καὶ Αναδόχους στὴ σωστὴ χριστιανικὴ ἀγωγὴ τῶν βρεφῶν καὶ τῶν νηπίων (ἔως 5 ἑτάν), κατάλληλο ἀκόμη καὶ γιὰ Βρεφοκόμους, Παιδοκόμους, Νηπιαγωγούς. (Σχῆμα 21X28 ἐκ., σελ. 84).

* Τοῦ ιδίου, ΜΑΘΑΙΝΩ ΓΙΑ ΤΟ ΘΕΟ. (Σειρὰ B', 3-4 ἑτάν).

Τὸ δεύτερο τῆς Σειρᾶς βοήθημα, γιὰ Γονεῖς, Αναδόχους καὶ Νηπιαγωγούς. Σὲ μέγα σχῆμα 21X28 ἐκατ., μὲ πολλὲς τετραχωμίες καὶ σχέδια γιὰ νὰ χρωματιστοῦν ἀπὸ τὰ νήπια. Σελ. 96.

* Μητροπολίτου Δημητριάδος Χριστοδούλου, «ΝΑ ΣΑΣ ΖΗΣΕΙ!...». Μιὰ προσέγγιση στὸ Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος.

Πρόκειται γιὰ μιὰ ποιτότυπη ἔκδοση ἡ ὁποία, μὲ ἀπλὰ λόγια καὶ πολλὲς ἔχωμες φωτογραφίες, φιλοδοξεῖ νὰ ἐνημερώσει υπεύθυνα τοὺς γονεῖς ποὺ ἔτοιμάζονται νὰ βαπτίσουν τὸ παιδί τους. Ένδεικνυται ως τὸ πλέον κατάλληλο γιὰ νὰ προσφέρεται ἀπὸ τοὺς ιεροὺς ναοὺς στοὺς γονεῖς καὶ ἀναδόχους πρὸς ἐνημέρωσή τους, πρὸ τὸ Μυστήριο τοῦ Βαπτίσματος. (Σχῆμα 17X24 ἐκ., σελ. 24).

Γράψατε Ιασίου 1 - 115 21 Αθήνα. Τηλ. 722.8008.